

Затверджую

Директор КЗ «ЗОСЛ»ЗОР

Лариса Білова

Стратегія

подолання освітніх втрат здобувачами освіти

КЗ «Запорізький обласний спортивний ліцей» ЗОР

в 2024-2025 н.р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітні втрати — це прогалини у знаннях і навичках, які виникають в учнівства під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків.

Освітні втрати можуть виникати з різних — як індивідуальних, так і системних — причин. Серед них: здоров'я, війна, пандемія, надзвичайні ситуації природного характеру.

Значний вплив також накладається на освітні втрати, зумовлені у 2020—2021 роках пандемією COVID-19. Окрім безпосередньої зупинки освітнього процесу, що мав місце у всій країні після 24 лютого 2022 року, а також обмежень дистанційного навчання, на виникнення освітніх втрат можуть впливати також інші чинники:

- бойові дії та окупація;
- повітряні тривоги;
- виїзд учнівства за кордон;
- переїзд у межах України;
- відключення електроенергії;

З метою подолання прогалин в знаннях учнів, які виникли та поглибились у зв'язку з порушенням освітнього процесу через пандемію COVID-19 і повномасштабне російське вторгнення в Україну, в ліцеї розроблено гнучку програму та стратегію подолання освітніх втрат, як навчальних так і виховних та психологічних, включаючи короткотривалі та довготривалі мейнстрими надолуження, коригування, поєднання.

Стратегія з надолуження освітніх втрат — це комплекс заходів для здобувачів КЗ “ЗОСЛ “ ЗОР , спрямований

- на визначення прогалин у навчанні та їх компенсацію,
- а також на адаптацію,
- пріоритезацію предметів (знань та компетентностей),
- надання психологічної та соціально-емоційної підтримки.

Виміряти освітні втрати та освітні розриви здобувачів освіти ліцею

1.1. Визначити точку відліку та обрати інструментарій вимірювання освітніх втрат.

1.2. Провести моніторингові діагностичні дослідження щодо визначення навчальної успішності учнів «на вході».

1.3. Здійснити коригування навчальних програм та календарно-тематичних планів з урахуванням потреби в подоланні освітніх втрат і освітніх розривів.

1.4. Вибудувати індивідуальні освітні траєкторії для кожного здобувача освіти, які мають навчальні прогалини.

Цілісна система освітніх вимірювань із використанням різноманітних інструментів може включати:

- стандартизоване тестування та адаптивне комп'ютеризоване тестування;
- довготривалі загальнодержавні моніторинги якості освіти;
- локальні моніторинги успішності окремих категорій учнівства в опануванні окремими предметами, розділами освітніх програм тощо;
- централізовані онлайн-платформи для вимірювання навчальних втрат і надолуження навчального матеріалу

Рекомендовані індикатори для моніторингу програм з надолуження освітніх втрат (на кінець навчального року)

Для оцінювання ефективності програм з надолуження освітніх втрат пропонуємо використовувати такі індикатори:

- відсоток дітей, які покращили свої знання
- принаймні з одного предмета;
- вдосконалили щонайменше одну ключову компетентність;
- наскрізне вміння за результатами участі у програмі з надолуження освітніх втрат.

Шляхи та інструменти подолання освітніх втрат та освітніх розривів:

- організація індивідуальних та групових консультацій, факультативів
- компенсуючі та коригуючі уроки
- навчання під час навчальної практики
- репетиторство в малих групах
- перегляд та адаптація освітніх програм
- розробляти власні навчальні програми, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат

Можливі варіанти:

1. Збільшення часу навчання
2. Прискорена освіта

3. Програми прискореного навчання
4. Корекційні програми
5. Адаптивне навчання
6. Програми надолуження освітніх втрат

<https://osvitanova.com.ua/posts/5627-stratehii-nadoluzhennia-osvitnikh-vtrat-iaki-isnuiut-i-iaki-pidtrymuiut-vchyteli>

Паперовий вигляд документу надається.

**Програма подолання освітніх втрат за 2024-2025 навчальний рік, викликаних
реаліями військового часу, розрахований на 2024-2025 навчальний рік**

№ з/п	Зміст роботи	Дата виконання	Відповідальні
1.	Визначення базових предметів (пріоритезація)	28.10.2024	Педагогічний колектив
2.	Затвердження базових предметів: ✓ середня школа 1) НУШ, 6-7 класи): -українська мова та література; -математика; -англійська мова; -історія України. 2) 8-11 класи: -українська мова та література; -математика; -іноземна мова; -історія України; -біологія; -фізика; -хімія; -географія інформатика громадянська освіта.	28.10.2024	Вчителі-предметники
3.	Розробити діагностичні тести для визначення рівня опорних знань у школярів та вимірювання освітніх втрат з конкретного предмета.	Жовтень 2024	Зазначені вчителі-предметники
4.	Провести перші діагностувальні роботи без оцінювання: з метою виявлення прогалин.	за календарним планом	Вчителі-предметники
5.	Провести аналіз результатів діагностувальних	День	Вчителі-

	робіт №1 з метою виокремлення уроків для повторення, коригування, уроків консультаційного характеру; продумати різнорівневі завдання, підшукати додаткові інтернет-ресурси, що дають можливість самостійного повторення вивченого в цікавій та ігровій формах. Розробити пам'ятки.	проведення ДР №1. Жовтень 2024	предметники
6.	З'ясувати пріоритетність тем, з яких виявлено найнижчі результати .	День проведення ДР №1	Вчителі-предметники
7.	Здійснити адаптивне гнучке планування, яке передбачає: -перерозподіл навчального часу між темами; - закріплення раніше вивчених тем (на уроках та індивідуальні консультації учнів за запитом); - або розроблення власної навчальної програми, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат.	До наступного уроку	Вчителі-предметники
8.	Відповідно плану повторення, закріплення раніше вивчених тем, повторювати навчальний матеріал на відведених для цього уроках та індивідуальних консультаціях.	Протягом I семестру	Вчителі-предметники
9.	Продовжити надолуження освітніх втрат через повторення базових знань кожної нової теми.	Вересень-жовтень	Вчителі-предметники
10.	Використовувати години ДІЗ для проведення додаткових занять з предметів.	протягом року, згідно графіку	Вчителі-предметники
11.	Провести ДР № 2 з метою перевірки рівня подолання освітніх втрат.	Протягом листопада	Вчителі-предметники
12.	Продовжити роботу над подолання освітніх втрат протягом навчального року.	2024-2025н.р.	Учителі-предметники та учителі 1-4 класів
13.	Провести ДР №3 з метою виявлення результатів роботи над подоланням освітніх втрат протягом навчального року.	Квітень	Вчителі-предметники
14.	Провести моніторинг результативності проведеної роботи із подолання освітніх втрат з метою коригування планування діяльності ліцею на наступний навчальний рік.	Червень 2025	Адміністрація ліцею та Зубенко О.С. (методист)

Для компенсації виховних та психологічних втрат необхідно:

- на світоглядному, науково-теоретичному й виховному рівнях здолати у молодого покоління відчуження від своїх національно-історичних коренів;
- надати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу, яка сприятиме попередженню появи посттравматичного стресового розладу, тривожних розладів та депресій
- паралельно з навчанням передбачити емоційну підтримку

Узагальнення результатів роботи ліцею по усуненню освітніх втрат та освітніх розривів

5.1. Провести моніторингові дослідження навчальної успішності учнів «на виході»- Вчителі предметники, Зубенко О .С., методист.

5.2. Визначити найбільш ефективні методи/технології подолання навчальних втрат- заступник директора з навчальної роботи Матвеева Н.П, вчителі - предметники.

5.3. Здійснювати адаптивне гнучке планування, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розробляти власні навчальні програми, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат, розробити завдання різних рівнів складності для окремих учнів- вчителі-предметники, керівники МО.

СТРАТЕГІЯ подолання освітніх втрат загальної середньої освіти

На допомогу вчителів

1. У зручний для дітей час можна виконувати [діагностичні тести на платформі ВШО](#). Їх розробили в межах ініціативи “Збереження доступу до шкільної освіти” від проєкту “Супровід урядових реформ в Україні” (SURGe).

2. Крім діагностичних тестів, на сайті [“Всеукраїнської школи онлайн”](#) є відеоуроки із завданнями для учнів 5–11 класів.

3. Помічними також будуть **аудіоуроки для 8–11 класів з історії України, української мови та літератури** [“Вчися вухами”](#) від ГО “Смарт освіта”.

4. Також учні можуть самостійно опрацьовувати **ресурси, де вчителі пояснюють теми шкільної програми:**

- -курс [“Лайфхаки з української мови. Підготовка до ЗНО”](#) на платформі EdEra теж має тести, допоміжні матеріали та інтерактивні конспекти;
- [-тренажер із правопису української мови](#) пропонує різні вправи для закріплення та перевірки тем;
- онлайн-курс [“Історія України в історіях”](#) від EdEra пропонує добірку відео, подкастів, текстів та тестів;
- безплатний курс [“Ізі ЗНО”](#) допоможе вчити англійську за мемами, серіалами та фільмами;
- ресурс [Englishpage](#) містить безплатні онлайн-уроки граматики, вправи із читання, письма та аудіо;
- онлайн-курс [“Автостопом по біології”](#) має конспекти та тестові завдання;
- [YouTube-канал](#) вчителя фізики Павла Віктора, де зібрано 45 відеоуроків із докладними поясненнями та прикладами розв’язання задач.

5. Освітні втрати: причини та шляхи подолання разом з проєктом «Всеосвіта»

Навчальні втрати в умовах війни: як учителю їх діагностувати та компенсувати за посиланням <https://sqe.gov.ua/navchalni-vtrati-v-umovakh-viyni-yak-uchi/>

6. Долаємо освітні втрати: поради для вчителів української мови та літератури

7. Аби допомогти вчителям знайти свій шлях надолуження втраченого, проєкт **“Клуб НУШ”** за підтримки Міжнародного фонду

“Відродження” розробив посібник “Подолання освітніх втрат з української мови та літератури. Методичні рекомендації та приклади уроків”.

8. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immmediate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf?fbclid=IwAR0ASssPTtLQPXQ5mQe8jZiiY21Q3Y6x6PGLG9cHxoz-BUkhZjLIwvVBWWE>

Стратегії надолуження освітніх втрат: які існують і які підтримують вчителі

Прогалини в навчанні у багатьох дітей почалися ще за часів карантину. А навчатися в умовах війни ще складніше. Як виправити цю ситуацію? Скоротити шкільну програму, вчитися додатково у вихідні та на канікулах чи ввести додатковий рік навчання? [Освіторя](#) зібрала варіанти, як надолужувати прогалини в знаннях.

З чого обирати

Ще торік така проблема через наслідки епідемії COVID-19 потрапила в центр уваги ЮНЕСКО. Варіанти того, як можна ефективно надолужувати прогалини, виклали в документі «Рамкові програми для відновлення шкіл», якій підготували ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Світовий банк і Всесвітня продовольча програма. Основні пункти зібрали у звіті [«Відновлення втраченого навчання: що можна зробити швидко та масштабно»](#).

Сама собою ситуація не виправиться. Як доводить практика: якщо прогалини в навчанні вчителі намагаються наздогнати просто на заняттях, при цьому просуваючись у новому матеріалі, це не є ефективним та лише заплутує школярів. Необхідні цільові заходи, щоб допомогти учням надолужити втрачене.

Можливі варіанти

1. Збільшення часу навчання

Дві третини респондентів з різних країн спільного опитування ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ і Світового банку повідомили, що скоригували або планують скоригувати свої шкільні календарі: скоротити літні чи зимові канікули, скасувати додаткові канікули. Або ж лише для тих, у кого найбільше проблем із навчанням, ввести заняття щосуботи, на канікулах, відкрити літні школи. Такі рішення довели свою ефективність, хоча психологічно непрості для школярів.

2. Прискорена освіта

Альтернативні заклади освіти на кшталт вечірніх шкіл створюють для тих категорій учнів, які інакше взагалі не завершать школу. Наприклад, в Афганістані — для заміжніх старшокласниць, у Бразилії — для підлітків, які працюють.

3. Програми прискореного навчання

Навчальна програма, як нова, так і погано засвоєна, подається стисло: найважливіші знання та навички. А відпрацьовують їх глибше, ніж зазвичай. Ідеться не про те, щоб дати менше. А про те, щоб не варіювати різними словами інформацію, а зосередитися на головному. Повторювати не під час опитувань та виконання стандартних завдань, а відпрацьовувати навички. Прискорене навчання — це проектний, діяльнісний підхід, заснований на нейронаукових дослідженнях. Учні на таких уроках мають проявляти активність, у тому числі фізичну — багато рухатися, заняття емоційно забарвлені. Індія обрала програми прискореного

навчання та ввела додаткове дистанційне навчання як програму надолуження освітніх втрат.

4. Корекційні програми

Корекційні програми орієнтовані на учнів, які мають труднощі в навчанні. У школі їх надають у формі додаткової цільової підтримки, одночасно зі звичайними заняттями. Це можуть бути індивідуальні додаткові заняття з учителем або виокремлення групи учнів, які потребують допомоги. Скажімо, у Зімбабве такі школярі додатково займалися годину до або після звичайних уроків протягом трьох місяців. Учні зазвичай опановують матеріал за стислим навчальним планом. Замість того, щоб вивчати все, що школяр не зміг вивчити в попередніх класах, слід зосередитися на формуванні мінімальних навичок та знань, необхідних для адекватного сприйняття матеріалу на рівні класу.

Також країни можуть вводити вирівнювальні заняття з конкретної компетенції. Скажімо, безплатні позашкільні групи для тих, у кого проблеми з читанням.

5. Адаптивне навчання

Такий підхід починається з поглибленої діагностики знань та вмінь усіх учнів, і на основі цього поділу їх на групи за освітніми потребами. Скажімо, у Камбоджі в початкових школах один день на тиждень учні розподіляються не за класами, а за компетенціями, на невеличкі групи. І повторюють навчальну програму, відпрацьовують за п'ятьма основними компетенціями з предмета для кожного класу.

6. Програми надолуження освітніх втрат

Це короткострокові програми, які надають усім учням можливість надолужити матеріал через повторний доступ до нього паралельно з продовженням стандартного навчання. Один з варіантів – додаткові дистанційні заняття. Наприклад, у Палестині розробили одномісячну програму онлайн для всіх школярів після карантину. Її можна проходити у вихідні чи в другій половині дня після занять. Другий варіант – оплачене державою онлайн- або офлайн-репетиторство для школярів, у яких значні прогалини в знаннях та навичках.

На що орієнтується Україна

МОН розглядає як взірець британські програми catch-up (надолуження освітніх втрат). На їхнє впровадження Велика Британія витратила 1,1 млрд фунтів стерлінгів. Там ввели подовжений навчальний день, учителі проводять індивідуальні консультації після уроків. А головне – Національна програма з репетиторства забезпечує школи фахівцями для додаткового навчання в мінігрупах, [як пояснюють на сайті Департаменту освіти](#) Великої Британії. Учні, які потребують цього, визначають учителі. Заняття проводять з мови, математики, іноземної мови, природничих наук, комплексного навчання для початкової школи (читання, письмо, лічба).

Щоправда, у самій Великій Британії нині триває [обговорення досвіду](#). Депутати парламенту вважають, що охоплено менше дітей, ніж планували. А на місцях до репетиторів часом відправляють тих дітей, які мають проблеми після карантину,

але загалом досить успішні. До учнів із родин, які перебувають у важких життєвих обставинах, послуга доходить далеко не завжди.

Позиція освітнього експерта: українським школам потрібен реабілітаційний рік

Доктор психологічних наук, заступниця директора Інституту соціальної та політичної психології Любов Найдьонова переконана: українським учням потрібен так званий реабілітаційний рік.

«Оскільки ми переживаємо події, що призводять до психотравм, одним із наслідків цього є зниження чутливості до емоцій інших. Бо це дуже болісно, психіка гальмує, оберігаючи себе, більше доводиться стримуватися. Тому ми (педагоги, батьки) можемо не розпізнавати, хоча раніше це вдавалося, емоційні стани дитини. Наприклад: здається, що вона капризує, не хоче вивчити віршик. А реально дитина страждає, бореться, бо не може зробити те, що до війни було легко. Старається навіть більше, ніж раніше, а не виходить. Чому? Так працює мозок: коли емоційний стрес дуже великий і тривалий, щоб з ним упоратися, починається економія нейрохімічних ресурсів.

Якщо чесно провести оцінювання результатів навчання в умовах війни, ми отримаємо значне зниження результатів. Не тому, що хтось погано зробив свою роботу, не тому, що хтось мало докладав зусиль.

Ковід, який теж спричиняв стрес від смертей, вимушеної дистанційності, знизив результати навчання глобально. За умов низького соціально-економічного стану йдеться про майже вдвічі гірші результати, ніж мали би бути без епідемії. Ми теж були в ковіді, але додалася ще й екстремальна дистанційність війни. Тож маємо виходити з того, що в наших дітей є ці проблеми — не могли вони так само як раніше, засвоїти програму.

Реабілітаційний рік дав би змогу учневі отримати його справжні досягнення, закріпити їх повторенням матеріалу, який вивчався в екстремальних емоційно навантажених обставинах. Пройти повторно курс «ковідно-воєнних років» за один додатковий навчальний рік. Спокійно, структуровано виявити прогалини, опрацювати, допомогти. Це не «поставити на паузу». Це змога звернути більше уваги на ті вміння, які потрібні для життя: більше спілкування, взаємодії, уміння домовлятися, проєктів, творчості, умов для психологічного комфорту. Таке нововведення має бути не обов'язком, а можливістю. Хай це рішення прийме школа, громада.

Розумію, що це багато мороки (фінанси, організаційні моменти). Аргументи проти такої ідеї завжди знайдуться. Але ж пережили ми рік переходу від 10- до 11-річного навчання? Знаю батьків, яких би зацікавила така можливість, якби вона була нормально оформлена в суспільному договорі. Не «залишили на другий рік, як двічника», а додали рік закріплення і покращення результатів навчання для всіх, хто цього потребує. А може, і для всіх загалом».

Які стратегії підтримують учителі

За [даними Звіту Всесвітнього економічного форуму 2022](#), опитані освітяни обрали такі стратегії для подолання втрат у навчанні:

1. Підвищити кваліфікацію вчителів щодо методик прискореного навчання — 45%.
2. Допомогти в покращенні психологічного здоров'я вчителів — 43%.
3. Інтегрувати цифрові технології в освіту та розвивати дистанційне навчання — 39%.
4. Надати матеріали та гаджети для дистанційного навчання — 38%.
5. Надати гаджети та забезпечити доступ до інтернету учням з малозабезпечених родин — 37%.
6. Збільшити кількість учителів для додаткового навчання — 35%.
7. Індивідуально навчати тих, хто потребує додаткової підтримки — 35%.
8. Розвивати соціально-емоційну компетентність учнів — 30%.
9. Скоротити навчальну програму — 27%.
10. Ретельніше відбирати вчителів, а для підвищення престижу професії надавати їм більше пільг — 24%.